

Gestelde vragen via de CHAT tijdens Webinar netcongestie 25-10-2023

Vraag	Antwoord
Hoe komt het dat het nu pas als echt proberen wordt gezien, terwijl we dit al jaren hebben zien aankomen?	De plotselinge versnelling in de energietransitie, mede door de hoge gasprijzen, heeft ertoe geleid dat netten sneller vollopen dan dat de netbeheerders dat kunnen bijhouden. Zo was in de provincie Utrecht de groei van aangevraagd transportvermogen in 2022 ruim 4 keer hoger dan de jaren daarvoor. De energietransitie is een zeer ingrijpende en complexe verandering van het gehele energiesysteem. Netbeheerders zijn sinds het Klimaatakkoord al vol aan de bak om deze verandering vorm te geven. Dit jaar investeren de netbeheerders hiervoor al ruim 5 miljard en dit wordt de komende jaren verder opgeschaald naar 8 miljard per jaar.
Wat is invoeding?	'Invoeding' is een gangbare term voor het (terug)leveren van elektriciteit aan het net. Wind- en zonne-energie produceren elektriciteit en voeden dit in op het net. Maar ook een energiecentrale voedt elektriciteit in. Invoeden is het tegenovergestelde van afnemen en geeft de richting van de elektriciteitsstroom aan: het net in of het net uit.
In welke mate is het helpend als we op lokaal niveau streven naar een gelijktijdigheid van vraag en aanbod van energie. In de Achterhoek streven ze zelfs naar 75%. En als het helpt hoe kunnen we dit voor elkaar krijgen?	Gelijktijdigheid in vraag en aanbod van energie is een oplossing voor het vraagstuk van de netcongestie, mits dit ook dezelfde locaties betreft. Als hierbij nog veel transport vereist is, wordt het elektriciteitsnet er alsnog mee belast. Met de invoering van een energietoets wordt ernaar gestreefd om de energievraag van ruimtelijke ontwikkelingen tijdig in beeld te krijgen, zodat vraag en aanbod beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Op de kortere termijn zijn we betrokken bij slimme oplossingen voor netcongestie waarbij o.a. door samenwerking tussen bedrijven, aanbieders/afnemers en de inzet van batterijen, vraag en aanbod beter op elkaar kunnen worden afgestemd. Voor de woningbouw kijken we naar netneutrale oplossingen. Tot slot is ook gedrag belangrijk in het matchen van vraag en aanbod; bijvoorbeeld je wasmachine draaien als de zon schijnt!
Ik hoor bouwen, bouwen. Graag concreet maken omdat ik het beeld heb dat gemeentes hard meewerken. Dus waar laten we het liggen?	Bij de bouw van energieinfrastructuur is vooral de tijd die nodig is voor procedures erg lang; bijvoorbeeld voor het vinden van de locatie, de ruimtelijke inpassing en het verkrijgen van de benodigde grond. Hierin moeten netbeheerders samen optrekken met het bevoegd gezag. De vraag hierbij aan gemeenten betreft de benodigde ruimte om de infrastructuur snel en goed gerealiseerd te krijgen. Dat is lastig en daar treden vertragingen op. Dit proces kan versneld worden door pro-actief op zoek te gaan naar deze ruimte. Netbeheerders weten wat de sleutelprojecten zijn. Denk aan Breukelen-Kortrijk (www.tenne.eu/nl/projecten/gebieden/utrecht/uitbreiding-breukelen-kortrijk). Hier heeft de provincie in samenspraak met de gemeente het bevoegd gezag op zich genomen. Maar zo zijn er nog meer locaties in de provincie. En met bouwen alleen zijn we er nog niet, want er zullen ook kabels de grond in moeten om de aansluitingen mogelijk te maken. De urgentie staat op het netvlies, maar de vraag is hoe je voortvarend en in afstemming met de omgeving zulke uitbreidingen mogelijk maakt. Op alle schaalnivo's gaat dit ruimte vragen en de nodige impact hebben.
Overbelasting van het net kan tot schade leiden. Hoe komt dat? Kan het helpen hoogspanning, middenspanning en laagspanning te scheiden? Zo ja, is dat mogelijk?	Als overbelasting van het net optreedt dan loopt er meer stroom door het net dan waar het voor ontworpen is. Daardoor ontstaat het risico dat een component van het net 'oververhit' raakt en uitvalt. Het net is zo ontworpen dat een storingsreserve het automatisch overneemt waardoor er geen onderbreking van stroomlevering plaatsvindt (leveringszekerheid), maar er dient snel gehandeld te worden omdat de storingsreserve zelf ook overbelast kan raken. Leveringszekerheid is een kernwaarde voor Stedin, waardoor dreigende overbelasting met alle mogelijke maatregelen voorkomen moet worden. De schade die kan optreden bestaat uit de te vervangen componenten van het net zelf, maar ook de schade die alle aangesloten mogelijk ondervinden indien toch tijdelijke uitval van elektriciteit plaatsvindt (hiervoor bestaat storingscompensatie). De spanningsniveaus van het net zijn hiërarchisch aan elkaar gekoppeld en vormen onlosmakelijk één geheel. Hoe lager in het net, hoe kleiner het voedingsgebied dat van stroom voorzien wordt. Als in het LS-net een component uitvalt kan één straat in een woonwijk tijdelijk zonder stroom zitten, maar zal de rest van de wijk daar geen last van hebben. Maar wat hoger in de hiërarchie kan uitval een hele woonwijk omvatten, zonder effect op andere wijken. Hoe hoger in de hiërarchie hoe groter het voedingsgebied. Zo voedt het 50KV TS-station Utrecht Lage Weide 80% van de stad Utrecht. Daarom heeft Stedin het voorkomen van overbelasting hoog in het vaandel staan.
Stel TenneT/stedin krijgt de ruimte, over welke termijn hebben we het om uit te breiden? Dus nu ruimte, wanneer voldoende capaciteit?	Bij het bouwen van energie-infra projecten kan grofweg rekening gehouden worden met een verhouding 6 jaar procedures en 2 jaar realisatie (bouwen). Onder procedures verstaan we alles wat gaat over locatiekeuze, vergunningverlening, eventuele rechtelijke procedures (RvS). Dit zal nooit helemaal naar 0 gebracht kunnen worden, maar alle winst die daar te behalen valt is welkom. Aan de kant van het bouwen zelf, is typisch veel minder tijdswinst te behalen. In de kamerbrief van EZK (zie: https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/10/18/nieuwe-maatregelen-netcongestie) worden wel openingen geboden om de procedures meer in elkaar te schuiven door bijvoorbeeld al te gaan bouwen voordat de formele procedure helemaal doorlopen is.
Veel aandacht voor bouwen, maar waarom geen aandacht voor energiebesparing bij bedrijven, b.v. betere controle energiebesparingsplicht?	Er wordt gehandhaafd op de energiebesparingsplicht. Naast budgetten die provincie en gemeenten hier standaard voor vrijmaken heeft het Rijk nog extra SPUK-gelden (Specifieke Uitkering) hiervoor beschikbaar gesteld. De uitvoering ligt bij de omgevingsdiensten. RUD Utrecht controleert ook bedrijven die onder het bevoegd gezag van de Provincie liggen, maar veruit de meeste bedrijven vallen onder bevoegd gezag van gemeenten. Er vindt regelmatig overleg plaats tussen gemeenten, provincie en omgevingsdiensten hoe de uitvoering verbeterd kan worden. Veel maatregelen gericht op energiebesparing en verduurzaming van bronnen gaan gepaard met een transitie van aardgas of (motor)brandstoffen naar elektriciteit. Energiebesparing zorgt daarmee overall voor een stijging van de vraag naar elektriciteit. Dat is ook wat we zien na de grote prijsstijgingen met de oorlog in Oekraïne. In de wet staat dat de energiebesparingsplicht alleen geldt voor alle bedrijven die meer dan 50.000 kWh en/of 25.000 m3 gas per jaar verbruiken. Aangezien omgevingsdiensten niet over een lijst beschikken welke bedrijven dit zijn, kost het ze veel tijd om dit uit te zoeken. Het zou helpen als netbeheerders jaarverbruiksgegevens zouden delen met de uitvoeringsdiensten. Er wordt vanuit EZK aan een aanpassing van de energiewet gewerkt om dit mogelijk te maken.
In hoeverre kunnen we als overheden het goede voorbeeld geven om spits te mijden? Sommige overheden zijn grootverbruikers	•Gemeenten hebben weet van bij welke bedrijven flexibiliteit zit. Daarin kunnen gemeenten helpen het gesprek hierover met de bedrijven te voeren. •Dok voor locaties voor batterijen is ruimte nodig; daarvoor zijn ook de gemeenten nodig. •Publiekscampagnes kunnen helpen om bedrijven en inwoners te stimuleren, bijvoorbeeld zoals in de gemeente Amersfoort. •Mijk naar eigen vastgoed en hoe je daar stroomverbruik kunt verminderen op piekmomenten.
Het is toch wel treurig dat inwoners nu zelf verantwoordelijk worden gemaakt voor het overeind houden van de infrastructuur...	Netcongestie is een breed, maatschappelijk vraagstuk dat ons allemaal raakt en dat we alleen samen kunnen oplossen. Dus netbeheerders, grootverbruikers, overheden en inwoners gezamenlijk. De aanpak in de Energy Board is erop gericht om er alles aan te doen om de gevolgen van netcongestie te beperken; door uitbreiding van de netinfrastructuur, een betere afstemming van onze ruimtelijke plannen en de investeringsplannen van de netbeheerders (p-MIEK) en door samen met de netbeheerders, bedrijven, projectontwikkelaars en overheden op zoek te gaan naar netbewuste oplossingen voor bedrijven, woningbouw en mobiliteit. Inwoners zijn onderdeel van de oplossing, maar worden hier niet voor verantwoordelijk gemaakt. Door met bijvoorbeeld prijsprikkels het gedrag van inwoners te beïnvloeden kunnen zij ook bijdragen aan een stukje van de oplossing; bijvoorbeeld je auto opladen als de zon schijnt.
Waarom wordt er zoveel druk gezet op plaatsen van hoge windturbines terwijl het net niet aan kan?	Stedin blijft uitdragen dat de capaciteit van het net veel effectiever en efficiënter benut wordt met wind t.o.v. zon. Effectiever omdat wind 3x zo veel elektriciteit per MW produceert dan zon. Een efficiënter omdat wind veel gelijkmatiger en in alle seizoenen stroom produceert, wat gunstiger is (dan zon) voor de balans in het net en daarmee de zwaarte van de netcongestie in de winterperiode kan helpen reduceren. Het Stedin net heeft technisch gezien nog netcapaciteit beschikbaar voor duurzame opwek, maar doordat het bovenliggende net van TenneT dat niet meer heeft (congestie) kan de ruimte binnen het net van Stedin nu niet hiervoor gebruikt worden. Zodra TenneT haar netuitbreidingen heeft gerealiseerd kan ook de capaciteit van het Stedin net weer ingezet worden. Op basis van de RES plannen in de provincie Utrecht blijkt de balans tussen wind en zon zeer scheef, met overwegend zon. En om, zodra weer netcapaciteit beschikbaar komt, een optimaal resultaat te behalen is het van belang de wind/zon balans te verbeteren. Daarom blijft Stedin uitdragen dat er meer wind initiatieven opgestart moeten worden.
Hoe gaat de provincie en/of TenneT/Stedin ervoor zorgen dat er geen formele/procedurele drempels zijn, zodat vraag en aanbod lokaal eenvoudig aan elkaar kunnen worden gekoppeld?	Voor het lokaal eenvoudig koppelen van vraag en aanbod zit vooral de wet- en regelgeving in de weg. De Autoriteit Consument en Markt (ACM) die toezicht houdt op de energiemarkt is bezig om de regels hieromtrent te versoepelen in het licht van de netcongestie. In een recente brief aan de 2e Kamer van Rob Jetten (zie https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2023/10/18/nieuwe-maatregelen-netcongestie) worden hier wel uitspraken over gedaan, die we nauwgezet zullen volgen. De oplossing voor dit juridische vraagstuk ligt in mindere mate bij de provincie en netbeheerders zelf. De provincie heeft samen met gemeenten aan de voorkant wel input geleverd voor het nieuwe prioriteringskader van de ACM via IPO/VNG. De netbeheerders passen het prioriteringskader toe. Vanuit de rol van de provincie als ruimtelijk regisseur spelen we wel een belangrijke rol bij het ruimtelijk bij elkaar brengen van vraag en aanbod. Zie hiervoor de eerdere beantwoording inzake de Energietoets.

Q&A vanuit gemeenten en provincie- ter voorbereiding op webinar netcongestie 25-10-2023

Vraag	Antwoord
Wat betekent dit voor de energietransitie?	Het risico bestaat dat netcongestie zorgt voor vertraging van de energietransitie. Een belangrijke component van de energietransitie is elektrificatie, waarbij fossiele energiebronnen worden vervangen door elektriciteit. Denk hierbij bijvoorbeeld aan elektrische auto's en warmtepompen. Dat vraagt veel van het netwerk. Netcongestie ontstaat als gevolg van de snelle verduurzaming, maar het gaat nu een blokkade worden voor diezelfde verduurzaming. In navolging van de lijn van EZK, is onze inzet met het pakket aan maatregelen er juist op gericht om deze vertraging te voorkomen.

Netbewust laden is laden buiten 16.00 en 20.00 uur, een tijd waarop er veel verkeer op de weg is. Wat als mensen moeten laden om naar huis te komen en er is geen werkende laadpaal? Is dat het scenario waar onze inwoners mee te maken kunnen krijgen?	Iedereen die een elektrische auto heeft zal moeten wennen aan het feit dat ze slimmer moeten laden. Als het kan opladen voor 16.00 uur of na 20.00 uur. De beschikbaarheid van laadpalen onderweg tijdens de spits is een punt van aandacht dat nader moet worden uitgewerkt.	
Wat betekent dit voor de RES-ambities?	Stedin heeft aangegeven dat zij verwacht, ondanks de netcongestie, het aanbod voor zon en wind vanuit de drie RES regio's op tijd kan worden aangesloten op het net. De netbeheerder heeft daarbij aangegeven dat de juiste mix van wind en zon, de netcongestie problematiek kan helpen verminderen. De RES-ambities alleen invullen met zonne-energie vraagt te veel van het netwerk, daarom is een mix nodig. Zeker met het oog op na 2030.	
Wat betekent dit voor de warmtetransitie? Moeten we inwoners ontmoedigen over te gaan op een warmtepomp of vooralsnog geen elektrische auto te nemen?	Nee, dat is niet nodig. We moeten wel versneld duidelijkheid bieden aan inwoners, wanneer zij van het gas af gaan en hoe. We moeten hen goed informeren over de opties die er zijn en wat in het kader van het algemeen belang de voorkeur heeft, zodat zij de juiste keuzes kunnen maken. Een huishouden dat nu al weet dat de woning straks alleen met elektrische warmtepompen wordt verwarmd, kan nu beter starten met het isoleren van de woning en later elektrificeren. Een huishouden dat weet dat de woning straks wordt aangesloten op een warmtenet, hoeft niet te investeren in een warmtepomp. Wat betreft het laden van elektrische auto's, dit gaan we niet ontmoedigen, maar mensen zullen goed geïnformeerd moeten worden over slimmer laden met behulp van publiekscampagnes.	
Wat betekent dit voor de elektrificatie van bedrijven?	Het is niet meer mogelijk om vermogen voor een nieuwe of extra vermogen voor een bestaande aansluiting te krijgen. Elektrificatie moet dus binnen het huidige transportvermogen van de huidige aansluiting gebeuren. Dat is o.a. mogelijk als een bedrijf zelf duurzame energie opwekt en die energie ook zelf gebruikt. Een bedrijf zal dan het energiegebruik moeten verschuiven en/of energie moeten opslaan bijvoorbeeld met behulp van flexibele oplossingen, zoals een batterij. Kijk voor tips op www.energietransitierecht.nl/zonprojecten-bij-netcongestie . Bedrijven kunnen ook gaan samenwerken in een energiehub. Zij gaan dan gezamenlijk op zoek naar mogelijkheden om elektriciteitsverbruik op elkaar af te stemmen en daarmee het net te ontlasten. De provincie ondersteunt bij het realiseren van energiehubs. Kijk voor meer info: http://www.energietransitierecht.nl/energiehub	https://www.energietransitierecht.nl/onderwerpen/innovatie-energietransitie/aank-energiehubs-op-bedrijventerreinen
Wat betekent dit voor bedrijventerreinen die in ontwikkeling zijn?	Nieuwe bedrijventerrein, die nog geen aansluiting hebben, komen op de wachtlijst te staan. Die moeten geduld hebben tot er nieuwe capaciteit is op het netwerk. Bedrijven op bestaande bedrijventerreinen kunnen gaan samenwerken in een energiehub. Zij gaan dan gezamenlijk op zoek naar mogelijkheden om elektriciteitsverbruik op elkaar af te stemmen en daarmee het net te ontlasten. De provincie ondersteunt bij het realiseren van energiehubs. Kijk voor meer info http://www.energietransitierecht.nl/energiehub	https://www.energietransitierecht.nl/zonprojecten-bij-netcongestie
Hoe werken we samen om dit onder controle te hebben?	De Energyboard (provincie Utrecht, TenneT, Stedin, de regio's U10 en Amersfoort, Foodvalley en de gemeenten Utrecht en Amersfoort) werkt samen met het Rijk, het Landelijk Actieplan Netcongestie (LAN) en de RESregio's om het probleem van netcongestie onder controle te krijgen. Maar uiteindelijk is het ook belangrijk dat bedrijven en consumenten netbewust gaan handelen.	
Wie gaat dit allemaal betalen?	De kosten voor netuitbreiding en inzet van flexibiliteit komen voor rekening van de overheid en netbeheerders, maar zal uiteindelijk ook zijn doorwerking hebben op iedereen in de samenleving.	
Proces Energy Visie/ Proces P-Miek wanneer worden gemeenten betrokken?	De gemeenten worden via de regionale energietafels betrokken. De startnotitie van de Energievisie zal snel naar de energietafels gaan. De startnotitie van de PMIEK zal ook breed besproken worden. De regionale energietafels zijn betrokken bij de Energy Board en daarmee met het schrijfproces van beide documenten.	